

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาพลเมืองให้มีสุขภาพที่สมบูรณ์และแข็งแรง เพื่อเป็นพื้นฐานอันสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติในอนาคตโดย เฉพาะอย่างยิ่ง เยาวชนที่กำลังอยู่ในวัยเรียนซึ่งกำลัง เจริญเติบโต ซึ่งมีการพัฒนาการทั้งทางร่างกายและจิตใจเป็นอย่างมาก จำเป็นต้องมีผู้คอยดูแลเอาใจใส่ในเรื่องสุขภาพอย่างใกล้ชิด เนื่องจาก เด็กต้องใช้เวลาอยู่ในโรงเรียนเป็นเวลาหลายปี โอกาสที่จะส่งเสริมสุขภาพด้วยการให้ความรู้ สร้างทัศนคติ และการปฏิบัติตน ทางด้านสุขภาพ ที่ถูกต้องจนเกิดเป็นนิสัยให้กับเยาวชนในโรงเรียนจึงมีได้มาก ดังที่ ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2526) ได้กล่าวไว้ว่า "โรงเรียนเป็นสถานที่ที่ช่วยปรับปรุงนิสัยทางสุขภาพอนามัยของนักเรียน เด็กในวัยเรียนเป็นวัยที่สามารถจะมีหรือเสริมสร้างนิสัยต่าง ๆ ได้ง่าย นิสัยทางด้านสุขภาพอนามัย เป็นสิ่งหนึ่งที่จะ เกิดกับตัวเด็ก" ดังนั้นการส่งเสริมสุขภาพให้แก่เด็กนักเรียนนั้น โรงเรียนหาได้ในลักษณะของการจัดโครงการสุขภาพในโรงเรียน ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมที่สำคัญ ๆ คือ การจัดสิ่งแวดล้อมทางสุขภาพ การจัดบริการสุขภาพ และการสอนสุขศึกษา

โดยทั่วไปเป็นที่ยอมรับทั้งในอดีตและปัจจุบันว่า วิชาสุขศึกษามีความสำคัญต่อการพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพของนักเรียน ดังปรากฏในประวัติของวิชาสุขศึกษาว่า "การจัดการเรียนการสอนวิชาสุขศึกษาได้มีมาตั้งแต่ปี พ.ศ.2438 หลักสูตรประโยค 1 ชั้น 2 ได้กำหนดให้อ่านหนังสือ "วิชาน่ารู้เรื่องร่างกายของเรา" ซึ่งเป็นการให้เด็กได้ทราบเกี่ยวกับเรื่องสุขภาพ (สุชาติ โสภประยูร, 2525) นอกจากนี้แผนการศึกษาชาติตั้งแต่ฉบับ พ.ศ. 2503 และฉบับ พ.ศ. 2518 ในความมุ่งหมายของการจัดการศึกษานั้นมีเรื่องสุขภาพหรืออนามัยอยู่ด้วยเสมอ และในหลักสูตรปัจจุบัน (พ.ศ.2521 และ พ.ศ.2524) ได้จัดวิชาสุขศึกษาเป็นวิชาบังคับทุกระดับชั้นการเรียนของเด็ก

การจัดการเรียนการสอนวิชาสุขศึกษายังมีปัญหาอยู่มาก และไม่สามารถที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสุขภาพของนักเรียนได้ ดังที่ สายพิณ ประสิทธิ์วงศ์ (2528) กล่าวว่า "การเรียนการสอนวิชาสุขศึกษาในอดีตที่ผ่านมาครุภัณฑ์วิธีสอนแบบครูเป็นศูนย์กลางโดยอธิบายให้นักเรียนจด และท่องจำ ครูไม่เน้นภาคปฏิบัติอีกด้วย จึงขาดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบทเรียนกับการนำเอาความรู้และประสบการณ์ไปใช้ในการดำรงชีวิต"

การบริการสุขภาพในโรงเรียนจัดได้ว่าเป็นกิจกรรมทางการศึกษาที่สำคัญมากอย่างหนึ่งของโรงเรียนเพราะจะช่วยให้นักเรียนเจริญงอกงามไปบนทางที่ถูกต้อง เหมาะสม ดังที่ สุชาติ โสภประยูร (2531) กล่าวว่า "กิจกรรมที่สำคัญมากอย่างหนึ่งในการจัดบริการสุขภาพในโรงเรียนที่หน้าจะจัดทำให้มีขึ้น และดำเนินการควบคู่กันกับการตรวจสุขภาพนักเรียน เพื่อให้การระวังรักษาสุขภาพและการป้องกันโรคภัยไข้เจ็บเป็นไปอย่างได้ผล ก็คือ การให้คำปรึกษาด้านสุขภาพหรือการแนะแนวสุขภาพ โดยที่กระทรวงศึกษาธิการน่าจะได้ทดลองทบทวนหลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ในส่วนที่เป็นประสบการณ์ชีวิตเกี่ยวกับสุขภาพโดยพิจารณาหาแนวทางที่จะเน้นเรื่องสุขภาพให้ออกมาในรูปของการปฏิบัติให้มากกว่าในรูปของเนื้อหา ตามหลักสูตรของสุขศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาที่แท้จริง" อย่างไรก็ตามการแนะแนวสุขภาพก็นับได้ว่ามีความสำคัญต่อการพัฒนาสุขภาพของเด็กในโรงเรียนมัธยมศึกษาไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าในโรงเรียนประถมศึกษาเช่นกัน

ในปัจจุบันได้มีการนำการแนะแนวมาใช้ในการจัดการศึกษาเพื่อป้องกันการสูญเปล่าทางการศึกษาซึ่งเกิดขึ้นได้ง่ายถ้าหากเขาวิชารู้จักตัวเองดีพอ และไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องของการศึกษา เช่น การตัดสินใจเลือกการศึกษาคือ วิธีการศึกษาเล่าเรียนที่ถูกต้อง ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องลักษณะของอาชีพ ในขณะที่เขี้ยวกันก็มีปัญหาส่วนตัวและสังคมมากมาย เช่น สภาพของครอบครัวและสัมพันธภาพของบุคคลในสังคมเปลี่ยนแปลงไปนักเรียนมักประสบปัญหาอันเนื่องมาจากครอบครัว เช่นการอบรมเลี้ยงดู ฐานะทางเศรษฐกิจ การหย่าร้างของพ่อแม่หรือผู้ปกครอง ความขัดแย้งระหว่างเขาชนกับสมาชิกในครอบครัวของตน และบุคคลอื่น ๆ ในสังคม การทะเลาะวิวาทหลายสิ่งระหว่างเขาชนด้วยกัน การคิดสิ่งเสียดิคาให้โทษ การทำลายสาธารณสมบัติของแผ่นดิน และหยาบช้าพฤติกรรมอื่น ๆ ซึ่งเป็นผลเสียต่อการศึกษาอย่างมาก

การแนะแนวสุขภาพเป็นการให้คำแนะนำหรือให้คำปรึกษาทางด้านสุขภาพโดยเฉพาะ การแนะแนวสุขภาพนับได้ว่าเป็นส่วนสำคัญต่อการสอนสุขศึกษา สำหรับปัญหาสุขภาพที่เกิดขึ้นกับเด็กส่วนใหญ่มักจะเป็นปัญหาสุขภาพที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนเป็นรายบุคคล และปัญหาอื่น ๆ ที่ต้องการความช่วยเหลือหรือการแก้ไขโดยรีบด่วน การแนะแนวสุขภาพนี้จึงได้ว่าเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะช่วยให้อารมณ์ดีความเป็นงานโครงการสุขภาพในโรงเรียนสมบูรณ์ยิ่งขึ้น เพราะการแนะแนวสุขภาพจะช่วยให้นักเรียนแต่ละคนได้มีความเข้าใจในปัญหาสุขภาพของตนเอง และพร้อมทั้งยอมรับคำแนะนำของครู เพื่อนำเอาไปปฏิบัติทางด้านสุขภาพของตนให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งงานที่สุดก็จะเป็นผลช่วยให้นักเรียนได้มีสุขภาพสมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ การปรับปรุงในเรื่องสุขภาพอย่างแท้จริงของเด็กนั้น ครอบคลุมไปถึงปรากฏว่ายอมรับขึ้นอยู่กับการแนะแนวสุขภาพ และการติดตามผลของครูมากกว่ากิจกรรมอื่น ๆ ที่โรงเรียนได้จัดทำให้นักเรียน

อย่างไรก็ดีเป็นที่ทราบกันทั่วไปว่าบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมสุขภาพ และให้คำปรึกษา หรือให้การแนะแนวสุขภาพแก่นักเรียนที่สำคัญมากก็คือ ครูอนามัยโรงเรียน ด้วยเหตุผลและความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจหาการศึกษาถึงสภาพและปัญหาการดำเนินงานแนะแนวสุขภาพในโรงเรียนมัธยมศึกษา อันประกอบด้วย ด้านจุดมุ่งหมายในการแนะแนวสุขภาพ ด้านเรื่องเนื้อหาที่ทำการแนะแนวสุขภาพ ด้านการบริหารงานแนะแนวสุขภาพ และด้านการจัดกิจกรรมแนะแนวสุขภาพ เพื่อที่จะได้นำผลการวิจัยครั้งนี้ไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงวิธีการแนะแนวสุขภาพในโรงเรียนมัธยมศึกษา และเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาโครงการสุขภาพในโรงเรียนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานแนะแนวสุขภาพในโรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา ตามการรับรู้ของครูอนามัยโรงเรียน
2. เพื่อเปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานแนะแนวสุขภาพในโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามการรับรู้ของครูอนามัยโรงเรียนที่มีวุฒิทางการพยาบาลและที่ไม่มีวุฒิทางการพยาบาล

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาสภาพและปัญหาการจัดทำเนื้องานแนะแนวสุขภาพในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ
2. การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาสภาพและปัญหาการจัดทำเนื้องานแนะแนวสุขภาพในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา โดยศึกษาคำแนะนำมุ่งหมายในการแนะแนวสุขภาพ ด้านเนื้อเรื่อง ที่ทำการแนะแนวสุขภาพ สำนักงานบริหารงานแนะแนวสุขภาพ และดำเนินการจัดกิจกรรมแนะแนวสุขภาพ
3. การวิจัยครั้งนี้ศึกษาโดยใช้แบบสอบถาม กลุ่มครูอนามัยโรงเรียนที่มีวิถีทางการพยาบาลและทีมมีวิถีทางการพยาบาล
4. ตัวแปรที่นำมาศึกษาในการวิจัย มีดังนี้
 - 4.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ครูอนามัยโรงเรียน
 - 4.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ สภาพและปัญหาการจัดทำเนื้องานแนะแนวสุขภาพในโรงเรียน
5. โรงเรียนมัธยมศึกษาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ใช้โรงเรียนขนาดใหม่และใหม่มาก ที่เปิดสอนตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่หนึ่งถึงมัธยมศึกษาปีที่หก แบบสหศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. ผู้ตอบแบบสอบถามทุกท่านมีความรู้และความเข้าใจการแนะแนวสุขภาพในโรงเรียนเป็นอย่างดี
2. ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามเป็นข้อมูลที่เชื่อถือได้ และผู้ตอบแบบสอบถามตอบด้วยความจริงใจ
3. โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ทุกโรงเรียนมีการจัดทำเนื้องานแนะแนวสุขภาพในโรงเรียน

4. ข้อมูลที่เข้าในการวิจัยครั้งนี้ได้มาจากแบบสอบถาม ซึ่งใช้สอบถามแก่ครูอนามัยโรงเรียน โดยผู้วิจัยสร้างขึ้นเองและได้รับความเห็นชอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ

ข้อจำกัดของการวิจัย

ข้อมูลที่เข้าในการวิจัยได้จากแบบสอบถามเพียงอย่างเดียว ผู้วิจัยไม่ได้สังเกต และสัมภาษณ์ด้วยตนเอง จึงอาจคลาดเคลื่อนได้

คำจำกัดความในการวิจัย

สภาพ หมายถึง ลักษณะการปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดดำเนินงานแนะแนวสุขภาพในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

ปัญหา หมายถึง อุปสรรคที่กีดขวางหรือข้อจำกัดต่าง ๆ ที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการจัดดำเนินงานแนะแนวสุขภาพในโรงเรียนมัธยมศึกษา ให้เป็นไปตามกระบวนการและแผนงานที่วางไว้

การแนะแนวสุขภาพ หมายถึง การให้คำแนะนำหรือให้คำปรึกษาทางด้านสุขภาพโดยเฉพาะ การแนะแนวสุขภาพจะช่วยให้เด็กเรียนแต่ละคนได้มีความเข้าใจในปัญหาสุขภาพของตนเอง และพร้อมทั้งยอมรับคำแนะนำของครู เพื่อนำเอาไปปฏิบัติในการปรับปรุงพฤติกรรมทางด้านสุขภาพของตนให้ดียิ่งขึ้น และในที่สุดจะเป็นผลช่วยให้เด็กเรียนได้มีสุขภาพสมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ

โรงเรียนมัธยมศึกษา หมายถึง โรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐบาลที่เปิดสอนตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่หนึ่งถึงมัธยมศึกษาปีที่หก แบบสหศึกษา ที่มีขนาดใหญ่มากและใหญ่มาก สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

ครูอนามัยโรงเรียน หมายถึง ครูที่ได้รับการบรรจุหรือโอนย้ายมาในตำแหน่งครูอนามัยโรงเรียนโดยตรง ซึ่งอาจมีวุฒิทางการพยาบาลหรือไม่ก็ได้ หรือเป็นครูที่ทำหน้าที่รับผิดชอบดูแลห้องพยาบาลของโรงเรียน โดยได้รับคำสั่งจากผู้บริหารโรงเรียน

ครูที่มีวุฒิทางการพยาบาล หมายถึง ครูอนามัธยมโรงเรียนที่ได้รับการศึกษาในวิชาชีพทางการพยาบาลมาด้วยทั้งในระดับประกาศนียบัตร อนุปริญญา หรือปริญญาในสถาบันของรัฐหรือเอกชน และอาจมีวุฒิทางการศึกษาอื่น ๆ หรือไม่ก็ได้

ครูที่ไม่มีวุฒิทางการพยาบาล หมายถึง ครูอนามัธยมโรงเรียนที่ได้รับการศึกษาทางวิชาการศึกษาโดยเลือกเรียนวิชาเอก และวิชาโทต่าง ๆ เช่น สุขศึกษา พลศึกษา ภาษาไทย และอื่น ๆ ทั้งในระดับอนุปริญญา ปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี โดยไม่เคยศึกษาในวิชาชีพทางการพยาบาลจากโรงเรียนผู้ช่วยพยาบาล วิทยาลัยพยาบาล หรือคณะพยาบาลศาสตร์